

## Plan för kontroll av animaliska biprodukter år 2026

### Kontrollplan animaliska biprodukter och foder

Ansvaret för kontroll av animaliska biprodukter och foder delas mellan kommunen, länsstyrelsen, Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Exempel på animaliska biprodukter är kadaver, naturgödsel och styckningsspill eller avfall från en köttdisk i en livsmedelsbutik.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för kontroll inom följande områden:

- Nedgrävning av animaliska biprodukter.
- Kompostering av matavfall när detta inte görs i en av Jordbruksverket godkänd komposteringsanläggning.
- Förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen.
- Förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen.
- Användning av organiska gödningsmedel, naturgödsel i primärproduktionen.
- Utlämnande och transport av matavfall på livsmedelsanläggningar.
- Förvaring, hantering och utlämnande av animaliska biprodukter som uppstår på livsmedelsanläggningar där kommunen har tillsynsansvar för livsmedelshanteringen.

Kontroll av animaliska biprodukter som ligger inom miljö- och hälsoskyddsinspektörernas tillsynsområde, exempelvis kontroll av förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen utförs samtidigt som planerad miljöbalktillsyn.

Kontroll av animaliska biprodukter inom livsmedelsverksamheter sker i samband med den planerade livsmedelskontrollen.

Då Österåkers kommun inte har några livsmedelsverksamheter med större risker gällande animaliska biprodukter sker kontrollen i liten omfattning. Under 2026 utförs kontroller av animaliska biprodukter i första hand på livsmedelsbutiker som styckar och förpackar animalier.

### Prioriteringar i kontrollen

Kontrollen prioriteras till de verksamheter där riskerna är som störst i första hand.

### Mål med kontrollen

Målet med kontrollen är att förhindra smittspridning och en god fodersäkerhet. Kontroll av animaliska biprodukter ingår i två av de operativa målen i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan under 2026–2029:

**Riskbaserad och likvärdig kontroll:** Myndigheterna har de verktyg och förutsättningar som krävs för en likvärdig kontroll.

Delar av målet som rör Miljö- och hälsoskyddsnämnden är:

- Kontrollmyndigheterna genomför regelbundet samsynsövningar i syfte att säkerställa en likvärdig kontroll under åren 2026–2029.
- Kontrollmyndigheterna arbetar för att säkerställa ändamålsenliga register för kontrollplanering och kontrolluttag under åren 2026–2029.

## Verkningsfull kontroll

Mål 1: Myndigheterna har de verktyg och förutsättningar som krävs för en verkningsfull kontroll.

- Kontrollmyndigheterna deltar i dialogmöten där kontrollresultat, trender och kontrollplanering står i fokus, under åren 2026–2029

## Kontrollplan 2026

| Animaliska biprodukter och foder                                                            | Typ av kontroll        | Verksamhet                              | Planerad kontroll 2026     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-----------------------------------------|----------------------------|
| Nedgrävning av häst                                                                         | Händelsestyrd kontroll | Miljöskydd                              | 0–1 ärenden<br>0–10 timmar |
| Förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen och nedgrävning (kadaverhantering) | Planerad kontroll      | Miljöskydd                              | 0 ärenden<br>0 timmar      |
| Nedgrävning av vilt                                                                         | Händelsestyrd kontroll | Miljöskydd                              | 0–1 ärenden<br>0–10 timmar |
| Ansökningar gällande kompostering                                                           | Händelsestyrd kontroll | Hälsoskydd                              | 17 ärenden<br>20 timmar    |
| Utlämnande och transport av matavfall från livsmedelsanläggningar                           | Händelsestyrd kontroll | Miljöskydd                              | 11 ärenden<br>50 timmar    |
| Hantering av animaliska biprodukter på livsmedelsanläggningar                               | Planerad kontroll      | Livsmedel                               | 7 ärenden<br>4 timmar      |
| Användning av andra organiska gödningsmedel och jordförbättringsmedel än naturgödsel        | Planerad kontroll      | Miljöskydd                              | 10 ärenden<br>10 timmar    |
| Klagomål                                                                                    | Händelsestyrd kontroll | Livsmedel,<br>Hälsoskydd,<br>Miljöskydd | 0–3 ärenden<br>0–10 timmar |
| Rapportering till Jordbruksverket                                                           |                        |                                         | 8 timmar                   |
| <b>Totalt</b>                                                                               |                        |                                         | <b>80 -132 timmar</b>      |
| Planerade årsarbetskrafter*                                                                 |                        |                                         | 0,1 årsarbetskrafter*      |
|                                                                                             |                        |                                         |                            |

\*Merparten av kontrollen utförs i samband med annan tillsyn och kontroll och de resurser som behövs för kontroll av animaliska biprodukter inkluderas i tillsynsplanerna för miljöskydd och hälsoskydd samt i plan för livsmedelskontrollen.

## Finansiering

Kontrollen finansieras via avgifter enligt taxa fastställd av kommunfullmäktige.

## Kompetens

Kompetensutveckling inom området sker genom utbyte av erfarenheter med andra kommuner och egen inläsning. Jordbruksverket är vägledande myndighet inom området. Under perioden 2026–2029 kommer viss kompetensutveckling ske vid dialogkonferenser och samsynsövningar med andra kontrollmyndigheter.

**Brottsförebyggande arbete**

Inom kontroll av animaliska biprodukter ingår att söka efterlevnad av lagstiftningen och att upptäcka och undanröja fusk. Inom kontroll av animaliska biprodukter kan fusk förekomma i många olika former.

För att förebygga brottslighet behöver kontroll ske av aktörer som medvetet har verksamhet utan att ha den registrering eller det godkännande som krävs.

Kontroll av om verksamhet verkligen bedrivs endast på de platser som anges i registret över anläggningar eller om det sker på fler eller andra platser.

Kontroll av om verksamhet verkligen har upphört på anläggningar som avregistrerats eller om aktörerna försöker dölja en fortsatt verksamhet.

Kontroll av förekomst av säsongsbetonat fusk, till exempel inför jul.

Kontroll för att upptäcka sådana aktörer skulle kunna göras genom sökningar på olika webbsidor.

Bland bedrägligt förfarande eller livsmedelsfusk kan bland annat ses:

Återinföra animaliska biprodukter in i livsmedelskedjan genom att saluföra livsmedel som är otjänliga och innebär potentiell hälsofara.

Fusk med animaliska biprodukter kan utgöra en hälsofara eftersom fuskets sker i det fördolda och bedragare eventuellt använder okonventionella metoder så vet man också väldigt lite om hälsoriskerna.

/LL 2025-12-23

/ML 2025-12-30